

СПОКЛОНИЧКА ТАМО ТА

Вишечасовним упорним и усрдним молитвама братство од четрдесетак српских монаха на Светој Гори свакодневно оживотворује вечно завештање светог Саве и јача веру српског народа у бескрајно трајање

Запослени у Министарству одбране и припадници Војске Србије и ове године имали су прилику да посете највећу српску светињу, манастир Хиландар. У организацији „Добročинства“, поклоничке агенције Српске православне цркве, две групе од по тридесетак официра, подофицира и цивилних лица кренуле су, почетком и средином јула на Свету Гору, стрелећи због оног што би могле затећи у манастиру после катастрофалног пожара који је, марта 2004. године, готово уништио североисточни део Хиландара, са монашким келијама, гостопримницом, Белим конаком, књижаром, неколико параклиса и пуно вредних живописа.

Зебња је расла са сваки километром пута на коме су, пре ступања на тло Свете Горе Атонске, поклонници српске историје и традиције посетили још једно, не мање значајно место – Српско војничко гробље на Зејтинлику, које се, кад сте у Солуну, једноставно, не сме заобићи. Тамо су, од Ђорђа Михаиловића, унука првог чувара тог гробља, на коме је сахрањено 7.565 српских Солунаца, могли да чују да јединствен споменички комплекс од око десет хиљада квадратних метара, по броју сахрањених бораца, уметничким решењима и уређењу, представља један од највиђенијих сакралних објеката у Солуну.

Опчињени светошћу места и надахнутим казивањем старца, који своје огромно знање о српској ослободилачкој прошлости деценијама нештедице поклања посетиоцима, не само из Србије, већ и из других земаља, првенствено Русије, Француске и Енглеске, српских савезница у Првом светском рату, чији су ратници такође сахрањени на Зејтинлику, поклонници Свете Горе обнављају знање о победоносним јуришима српске војске и њеном експлозивном пробоју Солунског фронта далеке 1918. године. Чудесна храброст ратника који су, хитајући кући у Србију, знатно допринели бржем завршетку рата, пленила је и њихове данашње наследнике.

У МЕТОХУ ХИЛАНДАРА

Ново одредиште на путу до Свете Горе био је метох манастира Хиландар – Мило Арсеница, својеврсно предворје у коме су, за почетак, поклонници могли да чују прве приче о чудима хиландарских светитеља и неке основне податке о хиландарском братству. Некада много имућнији, манастир Хиландар и данас поседује имања која братству обезбеђују сигурну будућност. Тек једно од њих је посед, површине од око 1.500 хектара, који су Хиландарци добили још 1585. године од турског паше, у знак захвалности за потомство добијено после коришћења грођа са лозе светог Симеона Мироточивог. Нека од манастирских имања налазе се у Солуну, Нишу и Београду, а има их и на Косову и Метохији.

Узбуђени још на прилазу монашкој републици, поклонници православне традиције једва су дочекали да, из Уранополиса, за-

ПУТОВАЊА У ХИЛАНДАР Е ВРЕМЕ СТОЈИ

плоче ка Атосу и светом српском манастиру. Њихову радост и одушевљење због скорог сусрета с хиландарским монасима увећавали су чести пратиоци свих бродова и бродођа који се упућују ка полуострву Халкидики на коме се налази Света Гора. Готово питоми, галебови су лебдели над фериботом, понекад се спуштајући веома ниско, чак и на руке путника који су их хранили крекерима, или комадићима хлеба заосталог у торбама. На обали, срце почиње јаче да куца. Још петнаестак минута и група ће бити на свом крајњем одредишту, у највећој српској светињи.

Манастир Хиландар. Један од пет најпоштованијих манастира на Светој Гори Атонској. Вечност застала у једном трену, на месту на коме су, пре осам векова, најмлађи Немањин син, принц Растко, а касније и сам Немања, основали српску духовну тврђаву

и завештали је свом народу на духовну корист. Да, попут светионика у мору бескрајног битисања, представља луку наде и онда кад нам таласи незнања запрете свом силином разорних оркана.

Од гостопримнице, у којој се посетиоци традиционално упознају са вековним правилима понашања у Хиландару, преко Саборне цркве, посвећене Ваведењу Пресвете Богородице и бројних параклиса, мањих храмова у дворишту и ван манастирске порте, чудотворних икона и других изузетно вредних светиња, па до ризнице и библиотеке, у којима се чувају иконе и књиге из средњег века, непроцењиве вредности, баш свака просторија, свако место на Хиландару, попут трпезарије краља Милутина, костурнице и Пута векова, којим су ходили свети Сава и његов отац, одише светошћу и немерљивом количином позитивне енергије.

ЈЕДИНСТВЕНИ МАУЗОЛЕЈ РАТНИКА

Поред беспрекорно уређених леја, на Српском војничком гробљу у Зејтинлику, једном од најлепших сакралних објеката у Солуну, по својој лепоти издваја се и Маузолеј у византијском стилу, који, с Костурницом, заузима површину од око 600 квадрата. На предњој страни Маузолеја налази се мозаик Светог Архангела Михаила, заштитника праведних ратника, док су испод њега, у крипти, једна до друге, 5.580 ниша, с посмртним остацима солунских ратника.

ЧУДОТВОРНЕ ИКОНЕ

Вернике, који су на поклоничким путовањима у Свету Гору у огромној већини, наравно, не изненађује духовна снага којом одише цео манастирски комплекс, али и они, ма колико пута походили монашку земљу и Хиландар, остају фасцинирани тишином, тим свеprisутним миром и временом, заустављеним у једном периоду српске националне, верске, културне и духовне историје. Присуство богослужењима у Саборној цркви светог краља Милутина, с краја 13. века, наново их уверава у непролазну снагу чудотворних и вредних икона које се вековима чувају и целивају у том веле-

ТРАДИЦИЈЕ

лепном храму и од којих, не само монаси, већ и многобројни верници, традиционално траже и добијају подршку и помоћ пред почетак сваког посла и наума.

Посебно поверење и част указују се чудотворној икони Мајке Божије Тројеручице, која се, од седмог до тринаестог века, налазила у лаври св. Саве Освећеног, у јудејској пустињи. Управо ту икону, чија се величанствена копија, освештана у Хиландару, данас налази у Србији, добио је, заједно са иконом Богородице Млекопитатељице и патерицом – пастирским штапом светог Саве Освећеног, на дар свети Сава српски, приликом свог поклоничког путовања по Палестини и Јерусалиму. Поред тих драгоцености, у манастиру се чувају још две чудотворне иконе Богородице, Акатистне и Попске, и многобројне друге светиње из давних времена. Ту су делићи животоваоног Крста Господњег и делови моштију многобројних светитеља и мученика. Међу највеће духовне вредности у Саборној цркви убраја се и кивот у коме је до 1207. године, када је пренето у Србију, почивало тело светог Симеона. Из те гробнице, на спољној

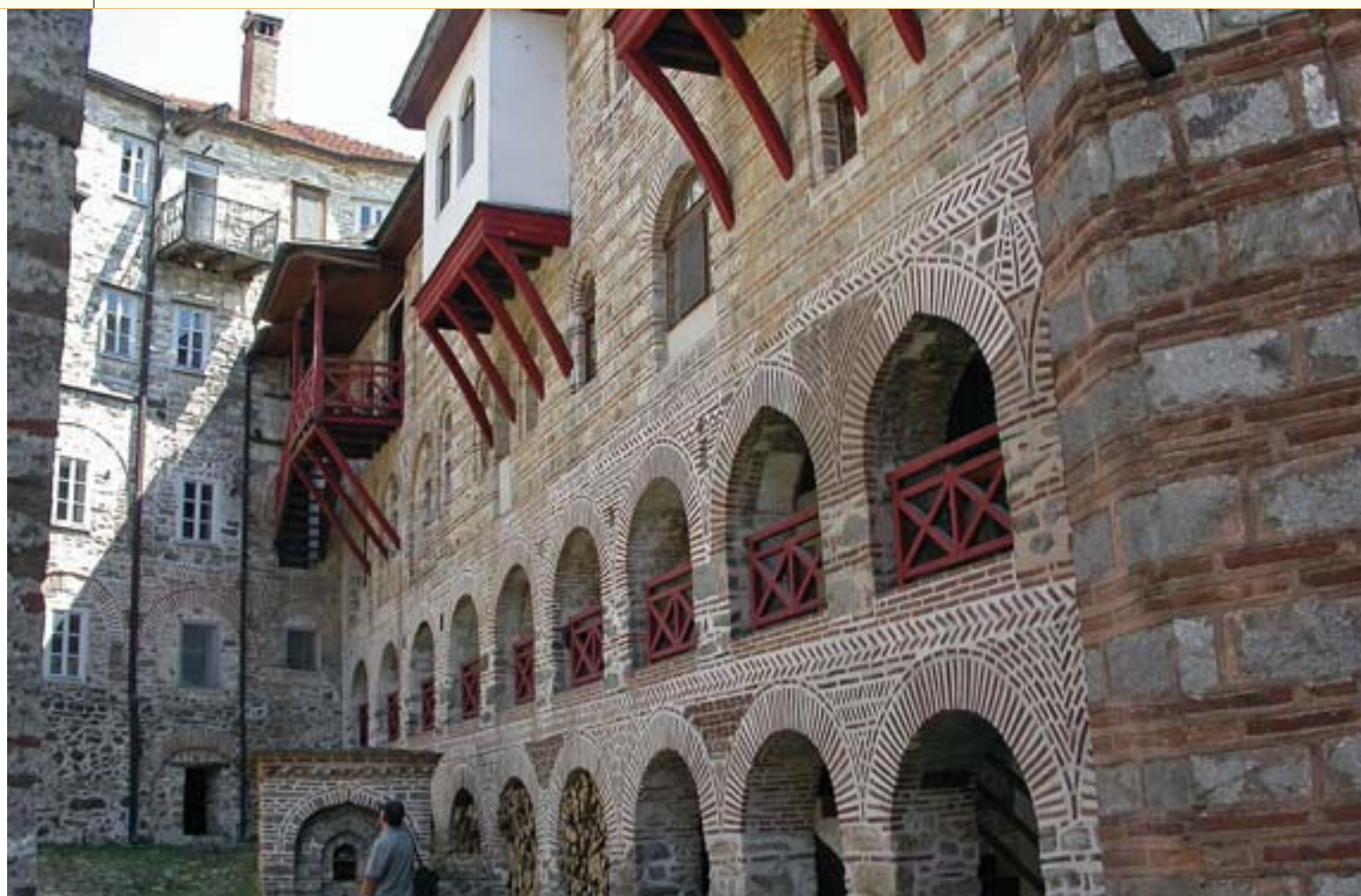
МЕЂУ НАЈПОШТОВАНИЈИМ СВЕТОГОРСКИМ МАНАСТИРИМА

Скупштина светогорских игумана донела је 1924. године и данас важећу Конституционалну повељу, засновану на хрисовуљама византијских царева, ферманима турских султана и сигилијама цариградских патријарха, по којој Хиландар заузима четврто место међу двадесет светогорских манастира, одмах иза Велике Лавре, Ватопеда и Ивилона. За Хиландаром следе Дионисијат, Кутлумуш, Пантократор, Ксиропотам, Зограф, Дохијар, Каракал, Филотеј, Симонопетру, Свети Павле, Ставроникита, Ксенофонт, Григоријат, Есфигмен, Русик (Пантелејмон) и Константонит.

Према Конституционалној повељи само тих 20 манастира могу да поседују имовину на Светој Гори, што је, уз специфично демократско устројство, чини јединственом монашком републиком.

Лоза светог Симеона

страни храма, израсла је света винова лоза, још једно манастирско чудо, чији плодови имају исцелитељска својства, посебно за супружнике без деце.

Клањајући се небројеним драгоценостима Саборног храма, многи посетиоци Хиландара и поклоници не могу, а да не помисле, на непролазну снагу духовних вредности којима су окружени док слушају монахе и њихове молитве за спас српског народа и васколиког православног света. То осећање не напушта их ни док корачају Путем векова, којим су ходили не само свети Сава и Симеон, већ и потоњи српски владари краљ Милутин, цар Душан и други. Многбројна здања, попут успутних капела и пиргова – одбрамбених кула у којима су, давно, живели српски војници, браниоци манастира, данас представљају споменике крај којих се верници и поштоваоци православне вере и традиције одмарају, слушајући речи посленика поклоничке агенције Православне цркве „Добročинство“ Владана Сеферовића, врсног познаваоца светогорске и манастирске историје, од кога се може чути и то да је Хиландар, као и цела Света Гора Атонска, одувек неприступачан женама. Само је цар Душан Силни, владар Срба, Грка и Бугара, смогао довољно храбрости и дрскости да, тражећи спас од куге која је харала Европом, на свету земљу доведе своју жену Јелену. Иако је остало предање по коме царица ниједног тренутка није изашла из носилке и стала на Свету Гору, монаси му то никад нису опростили. Сматра се да је то један од разлога због којих цар Душан није, попут свих српских средњовековних владара из немањихке лозе, проглашен за светитеља.

Предања, богата чудима која су чинили данашњи светитељи, а негдашњи монаси хиландарски, сведоче о исцелитељској моћи вере Христове. И по томе, манастир Хиландар је један од највећих на Светој Гори. О животу хиландарских монаха, у складу с типиком Савиним, сведочи и костурница у којој се чувају њихове мошти и лобање. Прохујали векови нису им наудили, готово све су беле, што сведочи о богоугодном животу мноштва претходних генерација монаха, док ће молитве

Позив на молитву

ДОБРИ ДУХ „ДОБРОЧИНСТВА“

Поклоничка агенција Српске православне цркве, од свог постанка негује специфичан вид више поклоничких, но туристичких, путовања до српских манастира и цркава које представљају камене међаше српске историје. Сваке године, од априла до октобра, „Добročинство“ нас враћа коренима, водећи нас на места српског националног идентитета. Поред обиласка српских православних светиња, та поклоничка агенција нам у свом програму нуди и путовања по најпознатијим центрима духовности и уметности других православних земаља.

Сваки програм је, кажу, антологијски, настао из дугогодишњег искуства и истраживања културе и духовне традиције тих простора. Уз стручна и веома инспиративна предавања посленика агенције, поклоници вере православне на лицу места имају прилику да сазнају нешто више о прошлости Будимпеште и Сентандреје, о православним манастирима у Румунији, Бугарској, Русији, о светињама ибарске долине и манастирима источне Србије, о црногорским православним светињама, о манастиру Прохор Пчињски... Имају и непоновљиву прилику да, током неког од највећих хришћанских празника, оду на хаџилук у Свету земљу, или да присуствују предавањима у некој од духовних школа у српским манастирима...

Поклоничка путовања постају све популарнија јер поседују духовни квалитет који друга туристичка путовања немају. Зато расте и нелојална конкуренција, све је већи број наводно поклоничких агенција, које недовољно припремљеним турама до светих места измамљују новац лаковерним путницима. Путовање на Свету Гору Атонску и тродневни боравак припадника Министарства одбране и Војске Србије у манастиру Хиландар још једном су показали због чега благослов за организацију поклоничких путовања има једино „Добročинство“. Обиље информација које посетиоци светих места добију од упосленика Агенције таква путовања чине драгоценим и непоновљивим даровима.

Нова гостопримница

садашњих избелети и оне друге лобање, које још нису напустиле тамније нијансе.

МОНАШКА ТРПЕЗА

Посебан доживљај поклоници српских светиња имали су и у трпезарији светог краља Милутина, где се, уз обед у апсолутној тишини, међу драгоценим фрескама светитеља на предивно осликаним зидовима, могло чути само чтење монаха о житијима светих. Монаси на Светој Гори никада не једу месо. Строгост њиховог типа огледа се и у јеловнику који обилује посним јелима, често припреманим само на води. О великим празницима на трпези се може наћи риба, али је и тада важније угодити души, причама из житија, но телу. Зато се у Хиландару једе мало, свега два пута дневно, после свете литургије и вечерњег богослужења. Али монасима је и то довољно. Посвећени молитвама за спас српског народа, немају ни жеље, ни времена за угађање телу. Монашки живот у Хиландару познаје само угађање души и испуњавање завета датог још у време светих Саве и Симеона, ктитора хиландарских.

Током тродневне посете, колико су, с благословом манастирског братства, провели у Хиландару, у коме се, иначе, остаје највише један дан, припадници МО и Војске могли су да виде тек део богатства којим се дичи српски национ на Светој Гори. Нису видели све, али су видели много. Довољно да, за неко време, поново крену једним од путева духовног источника, ка срцу православља и светионику српског народа. Да се врате националним коренима и ојачају веру. Да опет осете дух средњовековног српског бића и времена.

Зато се у манастиру и данас живи као некада, пре осам векова. Зато је на Светој Гори време стало. Да сведочи о добу у коме су чуда била доказ бескрајне вере у Творца и снагу његову. Хиландарски монаси верују да ће благослов манастирских ктитора бити над њима док лоза светог Симеона буде рађала. А док је манастира, кажу, биће и српског народа. И обрнуто. ■

Душан ГЛИШИЋ